

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2024

1-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

1-сан 2024

декабрь

Шөлкемлестиріушілер:

Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириу Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Интизар АБДИРИМОВА
Мавлюда АЧИЛОВА
Нуриддин АЧИЛОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Ботир БОЙМЕТОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Шахло БОТИРОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Умида ИБРАГИМОВА
Лола ИСРОИЛОВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Мехри НАРБАШЕВА
Улфат МАҲКАМОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Нуржан МАТЧАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Шахсанам МАТУПАЕВА
Лобар МУХТОРОВА

Камаладин МАТЯКУБОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Фуркат РАЖАБОВ
Сайёра РАХМОНОВА
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Дилшода САПАРБАЕВА
Феруза САПАЕВА
Зайниддин САНАҚУЛОВ
Қаххор ТУРСУНОВ
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Гулноз ТУРАЕВА
Гулмира ТОЖИБОЕВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Дилбар ҚАРШИЕВА
Вохид КАРАЕВ
Гулмира ҚАРЛЫБАЕВА
Дилбар ҚОДИРОВА
Ризамат ШОДИЕВ
Абдушукур ШОҒҚОРОВ
Дилфуза ШАББАЗОВА
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХАМ АДЕБИЯТ

Арепбаева Н.М. Публицистикалық стильдің қәлиплесиўинде экстралингвистикалық факторлар	6
Saydaliyeva D.B. Sistem-struktur tilshunoslikning o'rganilish tarixi	12
Usmonov Yo.M. Morfologik ziddiyatlar mo'tadillashish qoidalari va ularning o'rtasidagi muvofiqlik	18
Oxunjonova F. Imloviy-uslubiy savodxonligini shakllantirishda tarjima asarlarning lingvistik va ilmiy ahamiyati	23
Okhunjonov A.Sh. Antropnim komponentli turg'un birikmalar o'rganilishi	27
Abduraxmanova A.E. Muxtor Auezov hikoyalaridagi ziddiyat	32
Nazarova N.A. Adabiy til uslublarida so'z tanlashni o'qitishga oid metodlar	41
Зияев А.И. Интенсификация/деинтенсификация семантикасининг лексема ва фраземалар синонимик парадигмаларини шакллантириши	46
Юсуфалиев Э.М., Масодиқова З.Х. Немис ва ўзбек тилидаги “Таълим” концептининг шаклланиш омиллари	52
Muhiddinova (Abdullayeva) D.M. Jahon adabiyoti galereyasida	62
Сандова С.М. Изучение русского языка в Узбекистане	66
Жалолов Ш.У. Терминология – важная составная часть науки и техники	69
Kadirova D.A. The importance of teaching listening skills	74
Tirkashev D.Sh. The role of ai in linguistics: a comprehensive exploration	78
Pulatova D.D. The features of linguo-cultural competence in teaching korean to students	84
Eshonkulova G.Yu. The significance of using project-based approach in teaching english anthropocentric proverbs	94
Ismailova M.B. Omparative analysis of the effectiveness of the task-based and integrative approaches aimed at improving strategic competence in the process of teaching english	104
Yakupova Z.A. Classification of exercises for creating a communication and discussion rocess in improving students' multicultural competence	117
Uktamova N.B. The role of the task-based approach in teaching english to journalist tudents	127

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Тилегенов А.Т. Халық аўызеки дәретиўшилиги ҳәм дәстүрлери тийкарында жасларды әдеп-икрамлылыққа тәрбиялаў мәселелери	137
Абдимуратова Н.П. Жас әўладты ҳақгөйлик ҳәм туўры сөзлиликке тәрбиялаў	145
Пахратдинова Т.К. Тоғызкумалақ интеллектуал ойынының ойналыў тәртиби ҳәм оның өзгешеликлери	149
Ximmataliyev D.O., Usarboyeva D.U. Talabalarning akademik mobillogini shakllantirish mexanizmlarini rivojlantirish	154
Omonova N.P. Pedagog huquqiy maqomi va ijtimoiy himoyasi - Yangi O'zbekiston ta'lim tizimi istiqboli uchun asosiy yo'llanma	159
Ражабова Л.Р. Ижтимоий педагогик таълимни дифференциал ёндашув асосида ташкил этиш йўллари	163
Усаров Ж.Э. Физика ўқитувчилари касбий компетентлигини шакллантиришининг педагогик шарт-шароитлари	169
Xasanova S.G'. Tabiiy fanlarni o'qitishda loyihalash texnologiyalaridan foydalanish	174
Камалова Ш. Таълим-тарбия уйғунлиги учинчи ренессансни барпо этишининг муҳим воситаси	182
Amirxo'jayev Sh.Q. Ўзбек оилаларида аксиологик тизим ва оилавий бахтни таъминлашда субъектив омиллар роли	188
Islomova S.P. Oliy ta'lim muassasasi talabalarida ilmiy-tarbiyaviy ishlarni olib borishning ahamiyati	194
Masodiqova Z.H. Interfaol ta'lim va modulli reyting texnologiyalarining nemis tilini o'qitishdagi o'rni	198

Отабоева З.Ф. Talabalar o'rtasida hamkorlik madaniyatini rivojlantirishning klaster metodini ta'siri va afzalliklari	204
Химматалиев Д.О., Киличова М.С., Хамидова С. Умумтаълим мактаблари ўқувчиларига инглиз тили фанини ўқитишга дифференциал ёндашув	208
Коккозова Ж.Ж. Талабаларни методик фаолиятга тайёрлашда таянч компетенцияларини ривожлантириш технологиялари	220
Ҳамраева Г.Р. Олий таълим муассасалари талабаларини дарс машғулотлари жараёнида рақамли компетенцияларини баҳолаш усуллари	227
Asqaraliev M.A. Ta'lim tizimida xalqaro baholash dasturlarining zarurati	236
Ubaydullaev I.A. Mulkdorlar sinfini tugatilishining ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari	243
Axmedova M.E., Abdullayev M.Q. Chaqiriqqa qadar boshlang'ich tayorgarlikni tashkil etish va uni o'qitishda mustaqil ish vazifalarni rivojlantirish metodikasi	252
Alijonova M.R. Bo'lajak mutaxassislarda integrativ yondashuv asosida kreativlikni rivojlantirish	261
Kamolova F. Biologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalar	265
Qurbonova F.M. Talabalarida kooperatsion yondashuv asosida pedagogik kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish usullari	270
Soliyev O.S. Ta'lim jarayonida zamonaviy axborot va ijtimoiy texnologiyalarning tutgan o'rni	274
Jo'rayev M.M. Pedagogika universiteti ta'lim muhitining kasbiy faoliyatga yo'naltirish funktsiyasini amalga oshirish muammolari	279
Qurbonova F.M. Bo'lajak pedagoglarni kasbiy rivojlanishida kooperatsion (hamkorlik) yondashuvning o'rni va ahamiyati	284
Nurmatova Sh.Sh. Xorijiy davlatlarning darsga ijobiy munosabatlar shakllantirish strategiyalari	289
Bektursinova L.X. O'qituvchining imidjini shakllantirish	294
Mamadaliyev K.R. Pedagogika ta'lim yo'nalishlarini yangi avlod o'quv adabiyotlarini yaratishda o'quv jarayoni loyihalarini tuzish	300
Мирзорахимов О.К. Инклюзивное образование – это обучение детей с ровесниками	310
Буранова Н.Ш. Опытнo-экспериментальная работа по развитию исследовательской деятельности учащихся 6-8 классов на уроке внеклассного чтения	314
Xatamova G.K. Educational reforms and prospects in Uzbekistan	321

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Davlatova M.A., To'rayeva G.T. O'rta Osiyo va Turkiya fani tarixida Ali Qushchining riyoziyot va handasa ilmlariga qo'shgan hissasi	327
Abdullayeva G.Sh. O'zbekiston respublikasi sharoitida migratsiya jarayonlarining tahlili	332

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Mirsanov U.M., Ravshanova G.A. Oliy ta'lim muassaslarida dasturlash tillarini o'qitish samadorligini oshirishda xorijiy davlatlarning tajribalaridan foydalanish	337
Qulmurodov I.E. Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarning geometrik tasavvurlarini shakllantirishda uch o'lchovli o'quv vositalardan foydalanish muammolari	344
Abduqodirova P.T. Informatika va axborot texnologiyalari fanini o'qitishga oid turli yondashuvlar	349
Abdiraxmanov A. Matematika o'qitish metodikasining predmeti, taraqqiyoti, maqsadi va mazmuni	355
Муйдинова М.А., Маматова Г.Ж. SiO ₂ қатлам қўллаш орқали монокристалл кремний асосли фотоэлектрик қурилманинг самардорлигини ошириш имкониятини экспериментал ўрганиш	358
Azimov T.D., Axmedova Sh.A. Ortogonal proyeksiyalash usulida nuqtaning fazoviy va epyur chizmalarini dasturida ishlab chiqish to'g'risida	362

Adasheva M.U. Elektron o'quv adabiyotlarni yaratish metodikasi	369
Абдуллаев Б.Б., Жанбоев Ш.М. Практические проекты по обработке графической информации	375

БАСЛАЎҒИШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Abdulfattoyeva G.Q. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlashlari asosida kreativ sifatlarini shakllantirishda oila va talim muassasalarining o'rni	382
Saydaliyeva L.M. Boshlang'ich sinf matematika darslarida pedagogik texnologiyalar asosida o'qitishni tashkil etish	389
Jabborova O.M., Saparbaeva D.T. Boshlang'ich ta'lim metodikasiga yangicha yondashuvlar	393
Jamoliddinova D.M., To'xtaboyeva M.R. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish	397
Djurayev I.I. Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirishda mnemotexnologiyalardan foydalanish	402
Akmaldinova F.I. Ona tili darslarida noan'anaviy ta'lim metodlarini joriy etish orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	406
Abdulfattoyeva G.Q. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlashlari asosida kreativ sifatlarini shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning o'rni	412
Toshmatova O'R. Boshlang'ich sinflarda matematika fanidan to'garak mashg'ulotlarida mantiqiy masalalar yechish usullari	416
Umarov N.I. Boshlang'ich ta'limda kvest texnologiyasi	420

ТАСВИРИЙ САЪНАТ

Talipov N.X. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini ranglavhalar ishlashga o'rgatishning kreativ texnologiyalari	426
Zaripov O.K. Integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va Web – dizayn fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish	433

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ХАМ СПОРТ

Maxammadiyev M.M. Badmintonchilarni tayyorlashning boshlang'ich bosqichida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	438
Raxmonov A.A. Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmini takomillashtirish pedagogik muammo	445
Юлдиев Н. Ж. ИИВ академия курсантларини кутқарув ишларига ўргатишнинг интерфаол усуллари	450
Mirzaxalilov A.X. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlari orqali harbiylashtirilgan ta'lim muassasasi kursantlarining jangovor tayyorgarlik kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo	456
Berdiyev B.Ch. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida milliy kurash vositasida sog'lom turmush madaniyatini rivojlantirish pedagogik muammo	462
Мухаммадиев К.Б. Экспериментальная проверка эффективности подготовки высококвалифицированных спортсменов с техниками премов по курашу	468
Radjapov M.A., Nurullaev S.Z. Improvement of technical actions of sambo wrestlers at the initial preparation stage	475
Musaeiev B.B. Main directions of personal development and the role of physical education in the formation process	482
Baituraev E.I. Expanding the specialized and strategic preparing of youthful sambo wrestlers, taking into consideration energetic circumstances of competitive action	490

TALABALARNING AKADEMIK MOBILLAGINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH

Ximmataliyev D.O.

ChDPU “Maktab menejmenti” kafedrasi professori

Usarboyeva D.U.

ChDPU “Pedagogika va psixologiya” 1-bosqich magistri

Tayanch soʻzlar: mobillik, dastur, maʼlumot, talab, oʻzgaruvchanlik, individuallashuv, mehnat bozori.

Ключевые слова: мобильность, применение, информация, спрос, изменчивость, индивидуализация, рынок труда.

Key words: mobility, application, information, demand, variability, individualization, labor market.

Taʼlim dunyoning turli mamlakatlarida rivojlanishning asosiy ustunligi va asosiy koʻrsatkichi hisoblanadi. Aytish mumkinki, davlatlar nafaqat tovarlar yoki xizmatlar, balki taʼlim oʻrtasida ham raqobatlashadi. Mamlakatlar boshqaruv qobiliyatiga ega, yuqori texnologiyalarni biladigan, bozor iqtisodiyotini yoʻlga qoʻya oladigan yuqori malakali mutaxassislariga ega boʻlsagina raqobatbardosh boʻla oladi. Shunda jahon bozor iqtisodiyoti ehtiyojlarini qondira oladigan samarali taʼlim tizimi yaratiladi.

Jahon taʼlim tizimlari akademik mobillikni rivojlantirish tendensiyasi bilan ajralib turadi.

“2017-2021-yillarda Oʻzbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yoʻnalishi boʻyicha Harakatlar Strategiyasi”da Bolonya deklaratsiyasiga qoʻshilish masalasining belgilab qoʻyilganligi bu masalaning oliy taʼlim uchun qanchalik muhim ekanligini koʻrsatmoqda [1]. Bolonya deklaratsiyasini imzolagan barcha davlatlar oliy taʼlimning ikki darajali tizimiga oʻtishlari shart. Birinchi daraja 3-4 yil davom etadi. Uni tugatgandan soʻng bitiruvchiga muayyan sohada ishlash imkonini beruvchi bakalavr darajasi taqdim qilinadi. Ikkinchi darajadagi dasturlarni oʻtash magistr (1-2 yil) va yoki doktor (3-4 yil) darajasini olishga imkon beradi.

Ko'pchilik xorijiy davlatlarning oliy ta'lim tizimida sinov birliklarini kayd kilish va to'plash funksiyalariga ega bo'lgan va xorijda o'qishning akademik tan olinishini kafolatlovchi European Credit Transfer System (ECTS) sinov birliklari tizimi yoki unga mos boshqa tizim qabul qilinishi va kiritilishi muhim ahamiyat kasb etadi (1999 y. ECTS tizimi 1062 ta Yevropa oliy o'quv yurtlarida qabul qilingan) [3].

Akademik mobillik—oliy ta'lim muassasalar talabalar yoki o'qituvchilarining o'qish yoki o'qitish maqsadida ma'lum vaqt davomida o'z mamlakati ichidagi yoki undan tashqaridagi boshqa ta'lim muassasasiga ko'chib o'tishidir [2].

Akademik mobillikning rivojlanishi yangilik emas. Zamonaviy sharoitda universitetlar o'quv jarayonining majburiy komponenti sifatida akademik mobillikni rivojlantirishga harakat qilmoqda, ya'ni akademik mobillik ta'lim dasturlarini amalga oshirishning ajralmas qismiga aylanishi kerak. Bu oliy ta'lim tashkilotlari ishida ta'lim dasturlarining tashkiliy talabalaridan tortib, normativ-huquqiy va uslubiy bazani o'zgartirishgacha bo'lgan juda jiddiy o'zgarishlarni, moliyaviy resurslarni ham talab qiladi. O'qitishning o'zgaruvchanligi va individuallashuvi zamonaviy ishlab chiqarishning muqarrar qismidir. Binobarin, akademik mobillik bilan ta'minlangan boshqa ta'lim tashkilotlarida qisman o'qitish mehnat bozorida zarur bo'lgan zamonaviy ishchini tayyorlashning muqarrar talabidir, deb aytishimiz mumkin [4].

Akademik mobillikning ikkita asosiy turi mavjud:

- "Vertikal" - talaba yoki o'qituvchi butunlay boshqa davlatga o'qishga yuborilganda;

- "Gorizontal" - talaba yoki o'qituvchining ma'lum vaqtga boshqa davlatga ketishi (masalan: semestr, yil) [3];

Pedagogik kadrlar tayyorlash sohasida talabalar o'rtasida akademik mobillikni rivojlantirish muammolari bo'yicha tadqiqot o'tkazildi. So'rovnoma savollari uchta blokga bo'lindi. Birinchi blok savollari talabalarning akademik mobillikda ishtirok etish zarurati bilan bog'liq edi. Ikkinchi blok savollarida talabalarning akademik mobillikda ishtirok etish imkoniyatlari bilan bog'liq masalalar ko'rib chiqildi. Uchinchi blok talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun akademik mobillikda ishtirok etishning ahamiyati bilan bog'liq masalalarga bag'ishlandi.

So'rovnoma ma'lumotlarini o'rganib chiqib, respondentlarning 87 foizi akademik mobillikda ishtirok etishni xohlaydi, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bu shuni ko'rsatadiki, bu hodisa yoshlar orasida mashhur bo'lib bormoqda.

Talabalar uchun akademik mobillikda ishtirok etishdagi asosiy to'liqlardan biri bu chet tilini yetarli darajada bilmaslik yoki uning to'liq emasligidir. Shu munosabat bilan ushbu so'rovnomada talabalarga chet tilini bilishlari haqida savol berildi. Natijalarni o'rganib chiqqandan so'ng, respondentlarning 58 foizi ingliz tilini, 25 foizi nemis tilini o'rgangan, qolganlari bu masala bo'yicha gapirmagan degan xulosaga kelishimiz mumkin, shundan xulosa qilishimiz mumkinki, tillar chuqurroq o'rganilmagan va maktab dasturida olingan bilim darajasi to'liq emasligini ko'rsatadi. Tillarni yetarlicha bilimga ega bo'lmagan holda o'rganishni davom ettirishga tayyorligi haqida so'ralganda, respondentlarning 83 foizi ijobiy javob bergan. Ushbu ma'lumotlar akademik mobillik fenomeni zamonaviy dunyoda tobora ommalashib borayotganidan dalolat beradi.

Biroq, "akademik mobillik" atamasini ishlatganda, talabalar ko'pincha G'arbiy Yevropa va Shimoliy Amerika mamlakatlarini nazarda tutadilar. Xususan, ushbu so'rovnomada talabalardan o'qishni davom ettirish uchun borishni hohlagan davlatni tanlash so'ralgan. Shunday qilib, respondentlarning 58 foizi AQShga, 25 foizi Fransiya, atigi 9 foizi Germaniyani tanlagan, 8 foizi esa uzoqqa borishni istamagan. Balki, bu tilni o'rganish qiyinligi bilan bog'liq, balki, mamlakatlarning obro'si ham katta rol o'ynaydi.

Akademik mobillikning yetarli darajada rivojlanmaganligining yana bir sababi talabalarning shaxsiy hayotidir. Shuning uchun, ba'zilar uchun boshqa davlatda uzoq muddatli o'qish imkoniyati yo'q. Talabalar akademik mobillikni rivojlantirishni qo'shimcha kasbiy kompetensiyalarni egallash, mustaqil hayot va tashkiliy masalalarni yechish tajribasini egallash, xalqaro tajribani o'zlashtirish sifatida baholaydilar.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, akademik mobillik dasturida talabalar uchun yuzaga keladigan bir qator muammolar mavjud.

Birinchidan, respondentlarning aksariyati moliyaviy muammoni ko'rsatdi, chunki mablag'larning yarmi shaxsiy byudjetdan keladi.

Ikkinchidan, bu chet tilini bilish muammosi. Ko'pgina talabalar chet tilini o'rganish kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun unchalik muhim emas deb hisoblashadi. Buning sababi, akademik mobillik yaxshi rivojlanmagan va boshqa davlatga o'qish imkoniyati juda kam.

Uchinchidan, hozirgi vaqtda oliy ta'lim muassasalarida asosan qisqa muddatli mobillik ustunlik qiladi. Buning sababi, hamma ham oilasi bilan boshqa davlatga borishga tayyor emas.

To'rtinchidan, sabablardan biri boshqa davlatda amaliyot o'tash vaqtida ishga joylashish qiyinligidir.

Umuman olganda, oliy ta'lim muassasalarida bu soha hali yetarli darajada rivojlanmaganligini aytishimiz mumkin, garchi vaziyat asta-sekin yaxshi tomonga o'zgarib bormoqda va ma'lum o'zgarishlar bilan ushbu sohadagi qonunchilikni takomillashtirish, mobillikni me'yoriy va uslubiy qo'llab-quvvatlashni takomillashtirishga qaratilgan bo'lsada, chet tilini bilish darajasini oshirish uchun davlat moliyaviy yordamini rivojlantirish, ham kiruvchi, ham chiquvchi akademik mobillik ulushini sezilarli darajada oshirishga ehtiyoj mavjud.

Talabalarining akademik mobilligini shakllantirish jarayonining ilmiy-pedagogik asoslarini ishlab chiqish, shuningdek, Yevropa mamlakatlarida ushbu sohadagi konstruktiv xalqaro tajribani o'rganish muhim ahamiyatga ega va buning foydasiga quyidagi dalillarni keltirish mumkin:

1. Butun dunyoda va hayotning barcha jabhalarida modernizatsiya amalga oshirilmoqda. Pedagogika fanini jahonning yetakchi davlatlarining o'qitish va tarbiyalash nazariyasi va amaliyoti yutuqlari bilan boyitish bugungi kunda uni samarali rivojlantirishning zarur sharti bo'lib, ayni paytda haqiqatda hayotimiz va ilmiy faoliyatimiz normasiga aylandi.

2. Xalqaro ta'lim faoliyatining eng maqbul modellari va akademik mobillik shakllarini amalga oshirishning yetakchi vositasi sifatida tanlash istagi.

3. Butun dunyoda, shu jumladan, mamlakatimizda ham ta'limning asosiy xususiyatlari, paradigmalari o'zgarishi, ta'limning vazifalari va vazifalari nuqtai nazarida chuqur sifat o'zgarishlari ro'y berayotgan o'tish davrida bunday turdagi qiyosiy tadqiqotlar alohida qiziqish va qimmatlidir.

Biroq, akademik mobillik bo'yicha ilmiy nashrlar ko'pincha asosiy qarama-qarshiliklarni o'z ichiga oladi, chunki ular umumiy emas, balki har xil turdagi va akademik faoliyat turlarining rivojlanishining o'ziga xos tomonlarini (oliy ta'lim amaliyoti uchun qiziqarli va foydali) aks ettiradi. Mobillik oliy ta'limda akademik mobillikning xorijiy tajribasidan foydalanishni konseptual qo'llab-quvvatlash zarurligini dolzarblashtiradi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2017 — 2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini «Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida. 17.01.2019 yil. PF-5635-son.

2. Usmonov B.Sh., Xabibullaev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2020 y., 120 bet.

3. Бринев Н. С., Чуянов Р. А. Академическая мобильность студентов как фактор развития процесса интернационализации образования» [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.prof.ru/publ/omsk2/o60.htm/>

4. Ефремов, А.П. Об организации учебного процесса с использованием зачетных единиц [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rudn.ru/?pages=689> Общая стратегия развития МГИМО (2009-2015) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.univolga.ru/sites/univolga.ru/files/mgimo.doc>.

5. Россия в Европейском пространстве высшего образования/под ред. Артамоновой Ю.Д., Демчука А.Л., Караваевой Е.В., Муравьевой А.А. – Издательство Московского университета. 125009. – 2015 г. – 62 с.

6. Khimmataliev D., Abdurakhmanova D., Usarboeva D. Advanced foreign experiences in organizing student independent education //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 272-277.

7. Musurmonov R. et al. Zamonaviy ta'lim metodlari-ta'lim samaradorligi kafolati //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. Special Issue 20. – С. 181-188.

РЕЗЮМЕ

Akademik mobillikning rivojlanishi yangilik emas. Zamonaviy sharoitda universitetlar o'quv jarayonining majburiy komponenti sifatida akademik mobillikni rivojlantirishga harakat qilmoqda, ya'ni akademik mobillik ta'lim dasturlarini amalga oshirishning ajralmas qismiga aylanishi kerak.

Maqolada akademik mobillik dasturlarida talabalar uchun yuzaga keladigan muammolar, akademik mobillikning yetarli darajada rivojlanmaganligi sabablari yoritib berilgan.

РЕЗЮМЕ

Развитие академической мобильности не является чем-то новым. В современных условиях вузы стараются развивать академическую мобильность как обязательную составляющую образовательного процесса, то есть академическая мобильность должна стать неотъемлемой частью реализации образовательных программ.

В статье освещены проблемы, возникающие у обучающихся по программам академической мобильности, причины недостаточного развития академической мобильности.

SUMMARY

The development of academic mobility is not something new. In modern conditions, universities are trying to develop academic mobility as a mandatory component of the educational process, that is, academic mobility should become an integral part of the implementation of educational programs.

The article highlights the problems that arise for students in academic mobility programs and the reasons for the insufficient development of academic mobility.